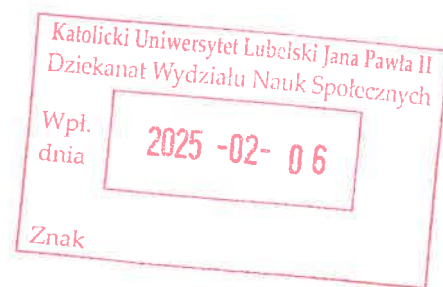

Dr hab. Katarzyna Dośpiał-Borysiak, prof. UŁ
Wydział Studiów Międzynarodowych i Politologicznych
Uniwersytet Łódzki

Łódź, 30.01.2025 r.

RECENZJA

osiągnięć doktor Aleksandry Kuczyńskiej-Zonik
w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o polityce i administracji

Podstawowe informacje o Habilitantce

Dr Aleksandra Kuczyńska-Zonik ukończyła studia doktoranckie w zakresie nauk o polityce na Wydziale Politologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (2009–2013). W 2015 roku uzyskała stopień naukowy doktora nauk społecznych na podstawie rozprawy doktorskiej pt. „Nacjonalizm obywatelski w Federacji Rosyjskiej w okresie prezydentury Władimira Putina (2000–2008)”, napisanej pod kierunkiem dr. hab. Czesława Maja. Recenzentami pracy byli dr hab. Ireneusz Topolski oraz prof. dr hab. Ryszard Zięba.

Wcześniej Kandydatka ukończyła jednolite studia magisterskie na kierunku stosunki międzynarodowe na tym samym wydziale (2004–2009). Tytuł magistra uzyskała w 2009 roku na podstawie pracy magisterskiej pt. „Euroazjatyzm w rosyjskiej myśli politycznej”, napisanej pod kierunkiem dr. hab. Andrzeja Czarnockiego, prof. UMCS.

Wart uwagi jest również fakt, iż obok rozwoju w ramach nauki o polityce i administracji dodatkowo Kandydatka rozwijała badania w ramach dyscypliny archeologia. W latach 2009–2013 odbyła studia doktoranckie w tym zakresie na Wydziale Socjologiczno-Historycznym Uniwersytetu Rzeszowskiego. W 2013 roku uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie archeologia na podstawie rozprawy doktorskiej pt. „Górnopaleolityczne przedstawienia antropomorficzne w Europie Środkowo-Wschodniej”, której promotorem był prof. dr hab. Bolesław Ginter. Recenzentami byli dr hab. Jerzy Libera, prof. UMCS oraz dr hab. Andrzej Pelisiak, prof. UR. Dodatkowym elementem kształcenia były studia podyplomowe na kierunku muzealnictwo i ochrona zabytków na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim (2012–2013).

Przebieg kariery zawodowej Habilitantki

Po uzyskaniu stopnia doktora nauk społecznych w 2015 roku Kandydatka rozpoczęła pracę na stanowisku adiunkta w Instytucie Europy Środkowo-Wschodniej w Lublinie, będącym jednostką badawczo-rozwojową podległą Ministerstwu Spraw Zagranicznych. Pracowała tam do 2018 roku, kiedy instytucja została rozwiązana. Następnie kontynuowała pracę w Instytucie Europy Środkowej – ośrodku analitycznym nadzorowanym przez Prezesa Rady Ministrów, gdzie od 2018 r. kieruje zespołem bałtyckim.

Od 2020 roku jest związana z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim, gdzie początkowo pracowała na stanowisku asystenta w Instytucie Nauk o Polityce i Administracji. Od 2022 roku pełni funkcję adiunkta w tej samej jednostce.

Ocena osiągnięcia naukowego

Zgodnie z art. 219 ust. ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, jako osiągnięcie stanowiące podstawę ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego doktor Aleksandra Kuczyńska-Zonik przedstawiła cykl publikacji zatytułowany: „Mniejszości rosyjskojęzyczne w politykach bezpieczeństwa społecznego Litwy, Łotwy i Estonii po 2014 roku”.

Na niniejszy cykl składa się 15 artykułów naukowych publikowanych w czasopismach naukowych: 9 tekstów w języku angielskim (4 teksty opublikowane w czasopismach zagranicznych; 3 z nich w bazie Scopus) oraz 6 – w języku polskim.

Zgodnie z wymogiem ustawowym należy wskazać, iż cykl spełnia wyjściową przesłankę jaką jest powiązanie tematyczne, co również zostało udowodnione w autoreferacie. Kandydatka w swoim cyklu badawczym podzieliła analizę na trzy części. W pierwszej części zdefiniowała kategorię mniejszości narodowych na Litwie, Łotwie i w Estonii, scharakteryzowała ich liczebność, rozmieszczenie, strukturę społeczną, poziom integracji oraz działalność społeczno-kulturalną, ze szczególnym uwzględnieniem mniejszości rosyjskojęzycznych. Wskazała również główne problemy i wyzwania, przed którymi stoją te grupy. Druga część była poświęcona analizie instrumentów wpływu Rosji na rosyjskojęzyczne mniejszości narodowe w państwach bałtyckich. Kandydatka wykazała, że działania te przyczyniają się do społecznych i politycznych podziałów, co w perspektywie Litwy, Łotwy i Estonii stanowi zagrożenie dla ich bezpieczeństwa. W trzeciej części autorka skoncentrowała się na politykach Litwy, Łotwy i Estonii wobec mniejszości rosyjskojęzycznych po 2014 roku, zwracając uwagę na proces ich sekurytyzacji. Analizowała działania władz w obszarze bezpieczeństwa, w tym polityki pamięci dotyczące usuwania pomników sowieckich, oraz badała postawy rosyjskojęzycznych mniejszości wobec tych działań.

Powyzsza struktura przedstawianego cyklu dowodzi, co do zasady, świadomość jego tworzenia, oraz metodyczne działania, które miały dopełnić luki badawcze. Warto zarazem nadmienić, iż niektóre artykuły jak (1) National minorities in the Baltic states as a societal

security category, „Polityka i Społeczeństwo” 2024, 22(2), s. 132-144 oraz (3) Integration of Russian-speakers in the Baltic states, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna” 2017, 3, s. 228-250 mogłyby znaleźć się również w 3 części poświęconej politykom państw bałtyckich.

Zgodnie z oczekiwaniami stawianymi przez Radę Doskonałości Naukowej cykl jest aktualny i uwzględnia stan wiedzy na dzień rozpoczęcia postępowania¹. Ponadto została spełniona przesłanka formalna wskazująca, iż w roku opublikowania artykułów w ostatecznej formie były one ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b.

W zakresie badań empirycznych cykl wnosi niewątpliwie wkład w rozwój nauk o polityce i administracji. Habilitantka bada problem mniejszości rosyjskojęzycznych na Litwie, Łotwie i Estonii zarówno przyjmując podejście statyczne odnosząc się do norm i regulacji, jak i dynamiczne badając ewolucję stosunków większość-mniejszość widzianych jako proces zależny od zmieniających się czynników wewnętrznych i zewnętrznych.

Praca Habilitantki dostarcza cennych wniosków dotyczących sytuacji mniejszości rosyjskojęzycznych w państwach bałtyckich oraz ich wpływu na bezpieczeństwo społeczne Litwy, Łotwy i Estonii. Analiza, oparta zarówno na literaturze przedmiotu, jak i badaniach własnych przeprowadzonych w ramach staży naukowych, pozwala na pogłębione spojrzenie na czynniki kulturowe, historyczne i polityczne kształtujące pozycję mniejszości oraz mechanizmy ich integracji i wykluczenia.

Autorka słusznie podkreśla, że polityki państw bałtyckich wobec mniejszości narodowych były determinowane zarówno dążeniem do odbudowy tożsamości narodowej po okresie sowieckiej okupacji, jak i obawami przed separatyzmem oraz wpływami Rosji. Restrykcje dotyczące użycia języka rosyjskiego oraz ograniczenia w przestrzeni publicznej, w tym usuwanie pomników sowieckich, wywołały napięcia etniczne i wzmocniły poczucie dyskryminacji wśród mniejszości. Przeprowadzone analizy wskazują, że mniejszości rosyjskojęzyczne, choć heterogeniczne, podlegały silnemu oddziaływaniu rosyjskiej polityki informacyjnej, co czyniło je podatnymi na kremłowską propagandę. Autorka trafnie identyfikuje, że ich status społeczno-ekonomiczny pozostaje istotnym czynnikiem wpływającym na ich postawy – niski poziom wykształcenia i znajomości języka państwowego ograniczał ich możliwości na rynku pracy i przyczyniał się do marginalizacji.

Szczególnie interesującym aspektem pracy jest wskazanie na rolę organizacji rosyjskojęzycznych jako narzędzia wpływu politycznego Rosji. Autorka wykazuje, że część z nich działa jako GONGO (government-organized non-governmental organizations), co wpisuje się w strategię władz rosyjskich, łączącą działania propagandowe z mechanizmami antydyplomacji. Uwagę zwraca również analiza wpływu zmiany sytuacji geopolitycznej po 2014 i 2022 roku na polityki państw bałtyckich oraz postawy mniejszości. Habilitantka słusznie zauważa, że agresja Rosji na Ukrainę doprowadziła do dalszej sekurytyzacji mniejszości

---

¹ Rada Doskonałości Naukowej (2021). Postępowania dotyczące nadawania stopnia doktora habilitowanego. Warszawa.

rosyjskojęzycznych, a jednocześnie do ich stopniowej zmiany tożsamościowej – od lojalności wobec Rosji ku większej identyfikacji z państwami zamieszkania.

Podsumowując, należy zgodzić się z wnioskami autorki, które zostały rzetelnie zweryfikowane na podstawie analizy literatury oraz badań empirycznych. Praca wnosi istotny wkład do badań nad politykami integracyjnymi i bezpieczeństwem społecznym w Europie Środkowo-Wschodniej, dostarczając jednocześnie cennych spostrzeżeń na temat wpływu narracji politycznych i tożsamościowych na sytuację mniejszości narodowych w państwach bałtyckich.

Ponadto Habilitantka rzetelnie dokonuje charakterystyki głównych terminów i kategorii poznawczych. Jak wskazuje Habilitantka w autoreferacie bezpieczeństwo społeczne jest przede wszystkim kategorią badawczą, które za Barrym Buzanem odnosi do tożsamości społecznej i narodowej, odporności społeczeństwa na zagrożenia oraz identyfikacji członków danej zbiorowości. W tym kontekście Habilitantka cytuje także ujęcie „bezpieczeństwa obejmującego całe społeczeństwo” zaproponowane przez Iewę Berzinę, w którym wskazuje na różnice w podejściu państw bałtyckich wykazując, iż bezpieczeństwo społeczne na Litwie koncentruje się na zapewnieniu suwerenności i niezależności państwa, na Łotwie – na wzmocnieniu kultury narodowej i wartościach demokratycznych, a w Estonii – na kształtowaniu odporności społecznej. Ostatecznie, podkreślono, że Habilitantka wprowadza rozróżnienie między ujęciem „narodowym” i „instytucjonalnym” mniejszości narodowych jako kategorii bezpieczeństwa społecznego, co też ma swoje odzwierciedlenie w przedłożonych artykułach.

Jako drugą kategorię poznawczą Habilitantka przyjmuje „mniejszości narodowe”. Jak wskazuje, na Litwie, Łotwie i w Estonii mniejszości narodowe stanowią odpowiednio: 14%, 38% i 31% populacji, co czyni tę grupę istotnym przedmiotem badań społecznych i politycznych. Słusznie zauważa, iż na Litwie nie istnieje precyzyjna definicja mniejszości narodowych ani dedykowana temu celowi ustawa, podczas gdy na Łotwie i w Estonii kategoria ta jest określona w dokumentach takich jak ustawa zatwierdzająca Konwencję ramową o ochronie mniejszości narodowych (Łotwa) czy ustawa o autonomii kulturalnej (Estonia). Jak podkreślono, „definicje mniejszości narodowych na Łotwie i w Estonii należy traktować jako ekskluzywne, bowiem ograniczają prawa pewnej części zbiorowości” (Autoreferat, s. 6). Ważną kategorią badawczą w analizach autorki jest również termin „mniejszości rosyjskojęzyczne”, który obejmuje nie tylko Rosjan, ale także Ukraińców, Białorusinów, Polaków czy Żydów posługujących się językiem rosyjskim jako macierzystym. Jak zauważa autorka: „Mniejszości narodowe są tradycyjną częścią społeczeństw Litwy, Łotwy i Estonii, których gwarancje prawa do ochrony i rozwoju własnej kultury należą do obowiązków państw” (Autoreferat, s. 7).

Rozważania teoretyczne przedstawione przez Habilitantkę stanowią interesującą, aczkolwiek nierównomiernie rozwiniętą część jej pracy. W punkcie wyjścia Autorka odwołuje się do koncepcji „soft power” Josepha Nye’a oraz antydyplomacji, które miały służyć analizie wpływu Federacji Rosyjskiej na mniejszości rosyjskojęzyczne w państwach bałtyckich. Jak sama wskazuje: „Język rosyjski jest głównym instrumentem wpływu na mniejszości narodowe (...) Rosja stara się zwiększyć swoją atrakcyjność poprzez politykę pamięci, politykę informacyjną oraz różnorodne formy wsparcia gospodarczo-kulturalnego.” (Autoreferat, s. 7). Jednakże, w

kontekście polityk bezpieczeństwa Litwy, Łotwy i Estonii wobec mniejszości, wybór tej koncepcji jako głównego narzędzia analitycznego wydaje się nieoptymalny. Zastosowanie teorii „soft power” oraz antydyplomacji pozwoliło wprawdzie na ukazanie instrumentów wpływu Rosji, jednak pominięto głębszą krytykę literatury w tym obszarze, co osłabia siłę teoretyczną rozważań.

Przechodząc do analizy polityk państw bałtyckich wobec mniejszości rosyjskojęzycznych, Habilitantka odwołuje się do bardziej adekwatnych do postawionego zagadnienia badawczego, narzędzi teoretycznych. Wykorzystanie koncepcji sekurytyzacji i desekurytyzacji szkoły kopenhaskiej, opartej na pracach Barry’ego Buzana i Paula Roe, pozwala na lepsze uchwycenie dynamiki działań podejmowanych przez Litwę, Łotwę i Estonię. Jak wskazuje autorka: „Podjęte przez państwa bałtyckie działania wobec mniejszości rosyjskojęzycznych miały na celu kształtowanie tożsamości narodowej oraz wzmocnienie integralności państwa.” (Autoreferat, s. 8). W szczególności, odniesienie do koncepcji Willa Kymlicki, który postrzega mniejszości w Europie Środkowo-Wschodniej przez pryzmat zagrożeń dla tożsamości narodowej, wzbogaca teoretyczną podstawę analizy.

Również wprowadzenie kategorii „oddziedziczenia dziedzictwa”, zaczerpniętej z prac Johna E. Tunbridge’a i Gregory’ego Ashwortha, wnosi nowatorski wymiar do analizy polityk pomnikowych w państwach bałtyckich. Autorka trafnie zauważa, że „polityki państw bałtyckich zmierzające do kształtowania tożsamości narodowej poprzez pozabawianie pomników sowieckich ich historycznej roli” stanowią istotny element ich strategii sekurytyzacyjnych (Autoreferat, s. 8).

Jednym z ciekawszych elementów jest również zastosowanie kategorii „codziennego oporu” („everyday resistance”) Jamesa Scotta, które pozwala na analizę postaw mniejszości rosyjskojęzycznych wobec polityk państwowych. Jak zauważa autorka: „Mniejszości narodowe jako grupy zwykle zmarginalizowane, słabe, pozbawione formalnych organizacji i przywódców, mogą stosować ukryty opór wobec działań prowadzonych przez rządy Litwy, Łotwy i Estonii.” (Autoreferat, s. 8).

Pomimo wskazania różnorodnych koncepcji teoretycznych, brakuje jednak prób ich rozwinięcia lub reinterpretacji w kontekście współczesnych wyzwań. Autorka opiera się na klasycznych ujęciach, których tezy były stawiane często kilkadziesiąt lat temu, nie podejmując próby krytycznej oceny ich aktualności ani refleksji nad możliwością ich uzupełnienia. Na przykład, teoria sekurytyzacji mogłaby zostać rozwinięta w kontekście współczesnych zagrożeń hybrydowych, a kategoria „soft power” – w odniesieniu do cyfrowych narzędzi wpływu, co przecież po części znajduje swoje odzwierciedlenie w badaniach empirycznych Habilitantki.

Podsumowując, rozważania teoretyczne Habilitantki prezentują solidne podstawy analityczne, jednak nierównomierność ich zastosowania oraz brak krytycznego podejścia do literatury przedmiotu ograniczają ich potencjał. Włączenie nowych perspektyw oraz własnych rozważań teoretycznych mogłoby znacząco wzbogacić wartość pracy.

Analiza postawionych hipotez badawczych w przypadku 3 i 4 nie budzi wątpliwości. W kontekście analizy teoretycznej i głównej problematyki cyklu, hipoteza trzecia powinna być

hipotezą wiodącą, ponieważ bezpośrednio nawiązuje do kluczowego tematu badań, jakim jest wpływ polityki państw bałtyckich na mniejszości rosyjskojęzyczne oraz proces ich sekurytyzacji. Autorka wskazuje, że po aneksji Krymu przez Rosję w 2014 roku mniejszości rosyjskojęzyczne zostały włączone w koncepcje bezpieczeństwa społecznego Litwy, Łotwy i Estonii jako potencjalne źródło zagrożenia dla stabilności i tożsamości narodowej. Jest to fundamentalne twierdzenie, ponieważ definiuje sposób, w jaki państwa bałtyckie postrzegają i kształtują swoje polityki wobec tej grupy.

Jak wynika z analizy autoreferatu, hipoteza ta jest weryfikowana w drugiej części cyklu, w której Autorka wskazuje na konkretne działania podjęte przez Litwę, Łotwę i Estonię w odpowiedzi na postrzegane zagrożenie ze strony mniejszości rosyjskojęzycznych. Do kluczowych strategii należy ograniczenie użycia języka rosyjskiego w przestrzeni publicznej oraz usuwanie sowieckich pomników, co świadczy o procesie sekurytyzacji mniejszości rosyjskojęzycznych. Tym samym, hipoteza ta dotyczy fundamentalnej kwestii: czy mniejszości rosyjskojęzyczne są traktowane jako realne zagrożenie dla bezpieczeństwa narodowego, czy też ich sytuacja jest wynikiem szerszej strategii politycznej mającej na celu budowanie tożsamości narodowej w państwach bałtyckich. Ponadto, analiza w drugiej części cyklu wskazuje, że sekurytyzacja nie ogranicza się jedynie do polityki językowej czy przestrzennej (np. usuwanie pomników), ale wpisuje się w szerszy proces politycznego definiowania narodowej tożsamości, o czym świadczy m.in. reinterpretacja narracji historycznych.

Hipoteza czwarta dotycząca zmiany postaw mniejszości rosyjskojęzycznych w państwach bałtyckich pod wpływem wydarzeń na Ukrainie znajduje swoje rozwinięcie w różnych miejscach cyklu i odgrywa istotną rolę w analizie bezpieczeństwa społecznego w regionie. Autorka zakłada, że aneksja Krymu, oraz pełnoskalowa inwazja Rosji na Ukrainę wpłynęły na sposób, w jaki mniejszości rosyjskojęzyczne postrzegają politykę Federacji Rosyjskiej oraz rządy państw, w których zamieszkują.

Jak wskazuje Habilitantka: „Ich wcześniejsze opinie i oceny kształtowały rosyjskojęzyczne media, pozostające pod kontrolą władz rosyjskich. Wskutek tego, mniejszości w państwach bałtyckich ulegały populistycznej presji i antyzachodniej propagandzie.” Oznacza to, że przed inwazją Rosji na Ukrainę w 2022 roku mniejszości rosyjskojęzyczne były w dużym stopniu pod wpływem narracji kremlowskich, co mogło przekładać się na ich mniej jednoznaczną lojalność wobec państw bałtyckich. Jednak agresja na Ukrainę zmieniła ten układ sił, co widać w dalszej części argumentacji. Oznacza to, że wojna Rosji z Ukrainą wywołała proces osłabienia wpływów rosyjskich wśród mniejszości narodowych oraz rosnącą akceptację dla polityki państw bałtyckich.

Hipoteza pierwsza jest natomiast niejasna. Po pierwsze, uznanie, że „mniejszości narodowe w państwach bałtyckich są zróżnicowane i nie stanowią spójnej grupy” (Autoreferat, s. 10), można przyjąć raczej jako tezę/złożenie. Ponadto w dalszej części hipotezy autorka wprowadza twierdzenie, które częściowo przeczy wcześniejszemu założeniu o braku spójności, podkreślając, że zarówno „duża część mniejszości polskiej na Litwie, jak i rosyjskojęzycznych w państwach bałtyckich” pozostaje pod wpływem informacyjnym Rosji oraz identyfikuje się z rosyjską polityką pamięci. Oznacza to zatem przyjęcie wspólnych cechy dla tych grup. Odnoszenie się do sytuacji Polaków na Litwie również nie musi stanowić tła do

rozwinęcia hipotezy. Doprecyzowania wymagałaby również druga hipoteza, zakładająca, iż „podstawą aktywności Rosji wobec mniejszości rosyjskojęzycznych w państwach bałtyckich jest wieloaspektowość i wielopłaszczyznowość”. Ma ona charakter wysoce zsubiektywizowany i niemierzalny, chociaż w dalszej części wywodu pojawia się bliższa definicja problemu.

Charakterystyka pozostałej działalności Habilitantki

Jednym z warunków uprawniających do nadania stopnia doktora habilitowanego jest wykazywanie się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej. W przypadku Kandydatki należy zwrócić uwagę na łączenie od 2020 r. działalności naukowej w dwóch instytucjach: KUL (obecnie instytucji macierzystej) oraz Instytucie Europy Środkowej. Jako drugi istotny kierunek aktywności należy wskazać współpracę międzynarodową. Habilitantka wykazuje się imponującą aktywnością międzynarodową, co potwierdzają jej liczne projekty badawcze, staże oraz współpraca z zagranicznymi instytucjami i ekspertami. Kierowała ona również dwoma własnymi grantami, które koncentrowały się na postawach rosyjskich mniejszości narodowych w państwach bałtyckich oraz ich potencjale protestu w czasach kryzysu. Realizacja tych projektów umożliwiła jej prowadzenie badań terenowych na Litwie, Łotwie i w Estonii, a także konsultacje z badaczami z tych państw i spoza Europy, co przyczyniło się do wzmocnienia jej warsztatu naukowego, a w efekcie końcowym inspirująco wpłynęło na kształt i charakter przedłożonego do oceny cyklu artykułów.

Podczas stażu w Instytucie Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Wileńskiego Habilitantka nawiązała długofalową współpracę z prestiżowymi uczelniami i instytucjami, m.in. University of Tartu, Baltic Defence College czy Rīgas Stradiņa universitāte. Habilitantka utrzymuje także kontakty z naukowcami spoza Europy, m.in. z Kanady i USA, co wskazuje na jej szerokie zainteresowania badawcze i międzynarodową sieć współpracy.

Obecnie jest ona kierownikiem międzynarodowego projektu badającego sprzeciw mniejszości etnicznych w Europie Środkowej oraz członkiem zespołów badawczych realizujących projekty w zakresie narracji strategicznych Rosji oraz dyplomacji naukowej w Europie Północnej. Jej badania obejmują zarówno aspekt teoretyczny, jak i praktyczny, czego dowodem są wywiady z ekspertami, politykami i urzędnikami w państwach bałtyckich oraz rekomendacje dotyczące polityk wobec mniejszości. Jej wszechstronna działalność świadczy o wysokim poziomie profesjonalizmu oraz istotnym wkładzie w rozwój badań nad mniejszościami i polityką międzynarodową.

Warto podkreślić, że badania i wiedza Habilitantki znajdują swoje praktyczne zastosowanie, co dowodzi ich dużej wartości aplikacyjnej. Wyniki jej dotychczasowych badań były prezentowane na poziomie parlamentarnym i rządowym na Litwie i w Estonii, gdzie posłużyły jako podstawa do wypracowania rekomendacji dotyczących bezpieczeństwa oraz współpracy

bilateralnej i wielostronnej. W ten sposób, można mieć nadzieję, przyczyniły się do optymalizacji procesów decyzyjnych w tych państwach.

Przykładem zastosowania wyników jej badań była prezentacja podczas Zgromadzenia Bałtyckiego w kwietniu 2024 roku, gdzie Habilitantka przedstawiła referat na temat obrony cywilnej w państwach bałtyckich. Innym przykładem aplikacyjności jej prac była współredakcja monografii „Unique Treaty. Relations between the Republic of Poland and the Republic of Lithuania (1994-2024)”, która została zaprezentowana w litewskim Sejmie oraz w Ambasadzie RP w Wilnie. Publikacja ta, zawierająca analizy ekspertów polskich i litewskich, dostarcza narzędzi do rozwiązywania problemów w relacjach polsko-litewskich oraz kształtowania efektywnej współpracy w przyszłości.

Habilitantka aktywnie angażuje się również w międzynarodowe seminaria eksperckie, takie jak spotkanie w Estonii w maju 2024 roku, gdzie przedstawiła wyniki swoich badań na temat tożsamości mniejszości narodowych w kontekście wojny rosyjsko-ukraińskiej. Udział w tym wydarzeniu zaowocował praktycznymi rekomendacjami dotyczącymi budowania dialogu międzykulturowego, spójności społecznej i zapobiegania konfliktom. Te liczne przykłady wskazują na szerokie i realne zastosowanie jej badań w kształtowaniu polityki publicznej i współpracy międzynarodowej.

Habilitantka wykazała się również widocznymi kompetencjami organizacyjnymi oraz szeroką aktywnością naukową w środowisku międzynarodowym i krajowym, co szczególnie podkreśla jej zaangażowanie w realizację projektów o znaczeniu strategicznym. W ramach projektu „Centrum Badawcze Inicjatywy Trójmorza” Habilitantka współorganizowała dwie wizyty studyjne. Pierwsza z nich, zrealizowana na Litwie w listopadzie 2023 roku, obejmowała spotkania z przedstawicielami władz, dyplomatami, naukowcami oraz ekspertami. Druga wizyta, przeprowadzona w Grecji w marcu 2023 roku, pozwoliła nawiązać współpracę z greckimi naukowcami i instytucjami. Obie wizyty znacząco przyczyniły się do pogłębienia współpracy akademickiej i eksperckiej w Europie Środkowej i Południowej.

Dodatkowo, Habilitantka od 2019 roku pełni funkcję redaktora działu bałtyckiego w czasopiśmie „Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej”. Była współredaktorką kilku numerów specjalnych, które zgromadziły artykuły autorów z licznych ośrodków naukowych, co potwierdza jej zdolności do efektywnej współpracy międzynarodowej.

Jej działalność obejmuje również recenzje dla renomowanych czasopism naukowych, w tym zagranicznych, oraz udział w ponad 40 konferencjach naukowych w Polsce i za granicą.

Habilitantka wykazuje poprawną działalność dydaktyczną, prowadząc zajęcia zarówno w języku polskim, jak i angielskim, na różnorodnych kierunkach oraz uczestnicząc w programach Erasmus+. Szczególnie cenne są jej działania związane z inicjowaniem współpracy międzyuczelnianej, jak w przypadku Latvian University i KUL. Zwraca jednak uwagę niska liczba prowadzonych prac dyplomowych, w tym brak prac magisterskich, co może być obszarem do dalszego rozwoju dydaktycznego.

Habilitantka bardzo aktywnie angażuje się na rzecz popularyzacji nauki, budowania kontaktów z otoczeniem akademickim i eksperckim oraz wsparcia procesów decyzyjnych na poziomie

krajowym i międzynarodowym. Jej działalność analityczna jako kierownika zespołu bałtyckiego w Instytucie Europy Środkowej obejmuje ponad 100 ekspertyz i raportów skierowanych do decydentów, naukowców i ekspertów, co świadczy o jej istotnym wkładzie w procesy zarządzania wiedzą.

Warto zauważyć współorganizację i prowadzenie warsztatów oraz udział w międzynarodowych seminariach. Aktywność ta, łącząca kompetencje naukowe i praktyczne, znacząco przyczynia się do promowania współpracy pomiędzy zróżnicowanymi interesariuszami oraz podnoszenia świadomości na temat kluczowych wyzwań, takich jak dezinformacja, populizm czy bezpieczeństwo społeczne w regionie bałtyckim.

Dodatkowo, przygotowane przez Habilitantkę analizy dla instytucji rządowych, organizacji pozarządowych i think-tanków, takich jak Kancelaria Prezesa Rady Ministrów czy Heinrich-Böll-Stiftung, ukazują jej zdolność do wykorzystania wiedzy akademickiej w praktyce. Jej kompetencje językowe umożliwiają szerokie zaangażowanie w działalność popularyzującą naukę zarówno w Polsce, jak i za granicą, co znajduje odzwierciedlenie w licznych komentarzach eksperckich dla mediów krajowych i zagranicznych.

Wnioski

Reasumując, dorobek naukowy Habilitantki stanowi istotny wkład w badania nad problematyką bezpieczeństwa społecznego i narodowego w Europie Środkowo-Wschodniej. Jej prace koncentrują się na analizie relacji między państwem a mniejszościami narodowymi, w szczególności w kontekście polityki sekurytyzacyjnej, narracji historycznych oraz wpływu Rosji na społeczności rosyjskojęzyczne w państwach bałtyckich. Prace Habilitantki wyróżniają się szerokim i otwartym spojrzeniem. Dorobek Habilitantki wzbogaca dodatkowo bogate doświadczenie międzynarodowe oraz udział w projektach badawczych. Habilitantka efektywnie łączy działalność naukową z praktycznym zastosowaniem wiedzy, przyczyniając się do budowania pomostu między nauką, społeczeństwem i procesami politycznymi.

Biorąc pod uwagę powyższe argumenty, stwierdzam że osiągnięcie naukowe **dr Aleksandry Kuczyńskiej-Zonik, spełnia zarówno wymogi formalne**, określone w w art. 219 ust. 1 pkt 2 Ustawy Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce, **jak i wymogi merytoryczne** – jest to wartościowy cykl artykułów, stanowiący znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny – w tym przypadku nauki o polityce i administracji, należących do nauk społecznych.

W związku z tym wnioskuję o przyjęcie przedłożonego do recenzji osiągnięcia oraz dorobku naukowego do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

Katarzyna Daspiot - Borysiak

30.01.2025

